

El Mas del Tonto

ROCHER

Curiosa denominació per a un dels Masos més significatius del nostre terme. És, efectivament, el "segon Mas", darrere del Mas d'En Rieres, en quant a habitants i el primer pel que fa a les perspectives de futur, ja que té un bon percentatge de matrimonis joves amb sis menors de deu anys que viuen a ell.

Les persones que tenen poca relació amb el Mas o bé que el coneixen poc, pensen que deu ser feixuc o bé motiu de vergonya dir que u és del Mas del Tonto, però no és aixina. En absolut. Per als masovers del Mas del Tonto, haver nascut en ell o viure en ell és un orgull i aquest topònim, a força de viure'l, estimar-lo i fer-lo quotidià, no representa allò de despectiu que podria significar per a altri. I, per altra banda, si el visitem, podrem comprovar com el topònim no es correspon de cap de les maneres en la seua forta personalitat ni en la qualitat de vida que disfruten.

Especulacions a banda, anem a vore ja el Mas del Tonto.

Només vaig arribar, conscient de les dificultat que representa poder contactar amb les vint-i-cinc persones que hi viuen, em vaig decidir per fer-ho només amb el matrimoni més vell del Mas, és a dir, amb Secundino Sales Moliner (83 anys), nascut al mateix Mas, i la seua dona, Losar Salvador Escof (79 anys), nascuda al Mas dels Calduch.

Secundino, home afable, simpàtic i xarrador em va explicar i mostrar tot el que sabia del seu Mas:

"...el meu agüelo em va contar que un tal Fraisco, conegut per Quico el Tonto, va fer una caseta ací i es va posar a viure. Eixe seria l'origen del Mas i del seu nom. Com pots vore, tot ha canviat molt des d'aleshores, ara hi ha molta més gent i el Mas ha anat augmentant. Jo t'explicaré el per què. A molts masos, quan es casen el joves passa que se'n van del Mas. Puix bé. Ací passa a l'inrevés; els que són del Mas -igual xics que xiques- quan es casen venen a viure ací. Açò és un fet curiós, però ocorre aixina i el nombre de persones augmenta..."

Per comprovar les seues paraules, Marisa, la seua néta, em va acompanyar pel Mas explicant-me qui viu a cadascuna de les cases...

Després de visitar totes les cases del Mas, Secundino va mostrar-me els dipòsits de l'aigua, que es nodrixen de la canallada que va a Tírig i que bastixen les granges i les vivendes... "abans l'agarràvem del pou (fet el 1917), però tira molt pocs litres i ara ja el tenim abandonat. Més antes, anàvem per aigua a la fonteta de Terencio..."

Secundino i la seua dona Losar.

Secundino estava orgullós de totes les treballades que havia fet..."aquell almacén el vaig fer jo, este dipòsit també...allí a aquella casa, vaig muntar un molinet de vent per treure energia de la força eòlica, al Mas de Reinaldo hi havia també un altre.. jo és que estic molt a gust ací al Mas, mai he tingut intenció d'anar-me'n. Mira, quan encara no teníem llum, anava al poble a vore la tele algun programa que m'interessava, però, per dormir, tornava al Mas. Mai he dormit una nit al poble. Tenim molt bona relació tots els veïns, amb els del Mas d'En Rieres també; cada any, per Sant Antoni, Sancho ens acovida a sopar i anem, participem en tot....Xe, que no tenim agraviats!..."

SERVEIS I REIVINDICACIONS:

Aigua: l'agarren de la canonada que va cap a Tírig.

Llum: disposen d'ella de quan va ser alcalde M. Zaragoza.

Telèfon: de línia, normal.

Carteria: Bústia del Mas d'En Ramona. El repartidor és Arcadio, carter de la Salzadella.

Escola: l'autobús escolar transllada diàriament a les Coves els quatre xiquets en edat escolar.

Compres: acudix el panader dues vegades per setmana (el de Salzadella), el peix tots els dissabtes.

Economia familiar: fonamentalment les granges i el conreu d'ametlers i oliveres.

Recentment han arreglat el camí veïnal de la Font de la Figuera però només fins al Mas d'En Rieres. D'ací cap a enllaçar amb la carretera de Tírig està ple de clots. S'han deixat, precisament, el tros que més els afecta. Per això manifesten la seua disconformitat i expressen el desig que l'arreglen el més aviat possible.

Tenen també un sentiment de sentir-se oblidats per part de l'administració: fa poc han posat faroles a masos com dels Calduch i En Ramona i això crea un agravi comparatiu. El segon nucli en població disseminada i amb més joventut i no té asfaltats els carrers ni disposa d'alumbrat públic. Reclamen una miqueta més d'atenció.

El temps em va passar ràpidament, els olors dels dinars s'anàvem entremesclant, veia a les dones neguitoses i sentia paraules soltes com pollastre... arròs..., calia retirar-me per donar pas a eixe ritual de la paella familiar dominical.

Em vaig acomiadar de la família Secundino-Losar i els vaig prometre tornar per mostrar-los les fotografies.

Un matrimoni ben avingut.